

Наталія Онул

Професор кафедри загальної гігієни

Державний заклад «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»

м.Дніпро

Тетяна Головкова

Доцент кафедри загальної гігієни

Державний заклад «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»

м.Дніпро

**ДОСВІД ГУМАНІТАРНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ У ВИЩОМУ
МЕДИЧНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ**

Анотація. В статті проаналізовано роль викладацького складу та адміністрації вищого навчального закладу в організації гуманітарно-виховної роботи зі студентами-медиками. За мету поставлено – визначення основних форм, засобів та напрямків гуманітарно-виховної роботи, як важливих складових забезпечення сучасної організації у вищій школі процесу виховання всебічно розвиненої особистості. Дбаючи про створення оптимальних умов для отримання вищої освіти, не варто виносити завдання виховання за рамки навчального процесу, слід враховувати ефективність великого спектру видів діяльності: навчальних занять, лекцій, наукових гуртків, творчих студій, екскурсій, походів, різноманітних категорій суспільно-корисної праці та інше. Отже, гуманітарно-виховна робота в структурних підрозділах Державного закладу «Дніпропетровська медична академія МОЗ України» проводиться активно та всебічно, поряд з цим потребує постійного вдосконалення, пошуку і приведення в дію нових форм роботи і методів. Досягнення мети виховання можливе лише за умов комплексного підходу і залучення до цієї роботи всього професорсько-викладацького складу вищого навчального закладу,

адміністрації, органів студентського самоврядування та громадських об'єднань студентської молоді.

Ключові слова: гуманітарно-виховна робота, студенти, вищий медичний навчальний заклад.

Аннотація. В статті проаналізована роль преподавательского состава и администрации высшего учебного учреждения в организации гуманитарно-воспитательной работы со студентами-медиками. Поставлена цель – определение основных форм, средств и направлений гуманитарно-воспитательной работы, как важных составляющих обеспечения современной организации в высшей школе процесса воспитания всесторонне развитой личности. Заботясь о создании оптимальных условий для получения высшего образования, не стоит выносить задачи воспитания за рамки учебного процесса, следует учитывать эффективность большого спектра видов деятельности: учебных занятий, лекций, научных кружков, творческих студий, экскурсий, походов, различных категорий общественно-полезной труда и прочее. Итак, гуманитарно-воспитательная работа в структурных подразделениях Государственного учреждения «Днепропетровская медицинская академия МЗ Украины» проводится активно и всесторонне, наряду с этим требует постоянного совершенствования, поиска и приведения в действие новых форм работы и методов. Достижение цели воспитания возможно лишь при условии комплексного подхода и привлечения к этой работе всего профессорско-преподавательского состава вуза, администрации, органов студенческого самоуправления и общественных объединений студенческой молодежи.

Ключевые слова: гуманитарно-воспитательная работа, студенты, высшее медицинское учебное заведение.

Summary. The article presents the results of the analysis of role of teaching staff and administration of a higher educational institution in organizing of humanitarian-upbringing work with medical students. The main tasks, means and directions of humanitarian- upbringing work are defined, as important components of the modern

organization of education process of a comprehensively developed individual in a higher school. To create the best conditions for higher education, during learning process upbringing should be conducted with the use of a wide range of forms of activity: study lessons, lectures, scientific circles, creative studios, excursions, hikes, various forms and types of socio- useful work and more. Consequently, the humanitarian-upbringing work in the structural subdivisions of the SE "Dnipropetrovsk Medical Academy of the HM of Ukraine" is active and comprehensive. Along with this requires continuous improvement and introduction of new forms of work and techniques. Upbringing should be creative in nature, focusing on the problems associated with the specifics of each faculty and course. Achievement of the goal of education is possible only in the context of an integrated approach and the involvement of the professorial-teaching staff of higher education, administration, the student government associations and student youth.

Key words: humanitarian-upbringing work, students, higher medical educational institution.

Виховання студентів – багатогранний процес, який охоплює всі сторони навчального процесу, а також різновиди позааудиторної роботи і дозвілля студентів задля формування в студентському середовищі міцного світоглядного фундаменту, глибоких, всебічних професійних знань та мотивації до невпинного їх надбання [3, с.74-89; 6, с.66]. Період навчання у медичному вузі для кожного студента – це доленосні роки, які виховують молоду людину, її духовність, громадянську позицію, етично-моральні орієнтири та загальну культуру [2, с.16; 7, с.178].

З початку свого існування Дніпропетровська медична академія (ДМА) стала не тільки вищою професійною школою підготовки висококваліфікованих фахівців, але й центром їх духовного виховання. Згідно з вимогами Закону "Про вищу освіту" головною метою освіти на сучасному етапі є створення умов для розвитку і самореалізації кожної особистості, які сповідують загальнолюдські цінності, а також формують покоління, здатне навчатися

впродовж життя. При організації гуманітарно-виховної роботи ДМА керується Конституцією України, загальною декларацією прав людини, Законом України "Про вищу освіту", Указом Президента України "Про заходи щодо розвитку духовності, захисту моралі та формування здорового способу життя громадян", Національною доктриною розвитку освіти України у XXI столітті.

Сьогодні особливу актуальність набуває проблема пошуку нової якості підготовки майбутнього медичного працівника в контексті формування його професійної, загальнокультурної й полікультурної компетентності з урахуванням того, що зміст і форми діяльності лікаря потребують належної підготовки, якої повинна відповідатиме міжнародним стандартам та здатністю на високому професійно-етичному рівні у складних умовах сьогодення ефективно вирішувати гострі проблеми медичної галузі [5, с. 32; 8, с.5].

У зв'язку з цим метою статті є аналіз сутності і форм проведення гуманітарно-виховної роботи у вищому медичному навчальному закладі задля вдосконалення системи професійної підготовки майбутніх лікарів і формування всебічно розвиненої молоді.

Гуманітарно-виховна робота в ДМА здійснюється комплексно, у виховному процесі задіяні всі підрозділи, що робить її більш ефективною. На кожному факультеті означена робота проводиться в межах академічної концепції виховання, під керівництвом адміністрації, проректора з виховної роботи та за участю деканатів, відповідальних на кафедрах, викладачів, студентського активу та студентської ради гуртожитків [1, с.70-71; 9, с.330-331].

Загалом гуманітарно-виховна робота в ДМА здійснюється за наступними пріоритетними напрямками:

- зосередження уваги на морально-етичному, деонтологічному, патріотичному і екологічному вихованні, пропаганді здорового способу життя, формуванню емпатії;

- фундаментом виховної роботи деканату та педагогічного колективу є глибока повага до національної гідності іноземних громадян, національної свідомості, їх релігійних почуттів, особливостей традицій та культури, попередження ксенофобії та расизму;
- курація гуртожитку деканатом та відповідними кафедрами, участь кураторів у зборах студентської ради гуртожитку, організація оформлення та впровадження наглядної агітації, контроль санітарно-епідеміологічного стану місця проживання студентів;
- організація допомоги у проблемах повсякденного життя і побуту студентів, проведення соціологічних та психологічних досліджень з метою покращення успішності навчання студентів;
- виховання студентів власним прикладом викладачів і співробітників вузу, що полягає в дотриманні етичних норм поведінки, виконанні обіцянок, справедливості в оцінці знань студентів, доброзичливості, доведення значущості естетичного зовнішнього вигляду та інше;
- утвердилась та постійно удосконалюється модель виховання, заснована на реалізації студентських ініціатив, створенні чисельних молодіжних об'єднань.

Окремо слід виділити особливості виховної роботи з іноземними студентами, що додатково передбачає: знайомство з історією та традиціями України; адаптація іноземних студентів до умов навчання та проживання у новому мовному та культурному середовищі; формування міжкультурного спілкування та взаємодії; будівництва відносин на принципах дружби народів; розвиток індивідуальних здібностей і талантів молоді, забезпечення умов її самореалізації; підвищення загального культурного рівня студентів, виховання прагнення до змістовного дозвілля.

Комплексно-цільова програма виховання студентів на кафедрі загальної гігієни передбачає певні принципи, які, зокрема, полягають в ініціації у майбутніх лікарів бажання поповнювати та накопичувати свої знання шляхом

плідної підготовки до навчальних занять, а також під час позааудиторних заходів. Через реалізацію регулювання різноманітних і змістовних стосунків учасників зазначеного процесу досягається усвідомлення студентами важливості цілеспрямованої праці задля досягнення постановленої мети [4, с.140; 10, с.198].

Під час проведення кожного заняття викладачами кафедри акцентується увага на деонтологічних аспектах спілкування з хворими та потенційними пацієнтами, необхідності чуйного та гуманного ставлення до них, формування професійної відповідальності за збереження здоров'я хворого, усвідомлення значення якості запропонованих профілактичних рекомендацій і призначених адекватних превентивних заходів, що також є частиною виховної роботи.

Різнопланова робота зі студентами забезпечує реалізацію місії кафедри загальної гігієни в цілому не тільки як освітнього і наукового центру, але і як суспільного інституту виховання молоді, покликаного здійснити підготовку висококваліфікованого фахівця, особистості, здатної до ефективної адаптації та життєдіяльності в умовах динамічно мінливого соціуму [7, с.179].

Метою гуманітарно-виховної роботи колективу кафедри загальної гігієни є створення умов для формування у студентів розвиненої духовності, фізичної досконалості, профілактичного мислення і екологічної культури, всесторонньо розвиненого медичного працівника, який вміє ставити та вирішувати значимі завдання сучасності.

Формування інтелектуального та світоглядного розвитку студентів постійно здійснюється професорсько-викладацьким складом кафедри загальної гігієни, який активно виконує гуманітарно-виховну роботу згідно з розробленим планом заходів, що передбачає наступні форми:

1. Виховну роботу та бесіди під час аудиторних занять та лекцій з питань:
 - деонтології лікарів різних спеціальностей;
 - етики та естетики;
 - здорового способу життя;

- екологічного виховання;
 - рідної (державної) мови;
 - політичної та загальнодержавної тематики;
 - новин мистецтва та культури;
 - етичного Кодексу лікаря України.
 - охорони праці та техніки безпеки.
2. Проведення святкових заходів.
 3. Організацію та відвідування сумісно з кураторами виставок і музеїв.
 4. Заходи до Дня пам'яті вчителів кафедри загальної гігієни.
 5. Проведення тематичних лекцій:
 - «Роль гігієнічних знань у формуванні особистості та професіоналізму майбутнього лікаря»;
 - «Просвітницька діяльність лікаря задля формування здорового способу життя населення».

Викладачами кафедри загальної гігієни ведеться робота зі створення педагогічного супроводу всіх видів навчальної та позааудиторної діяльності студентів у вигляді організації навчально-методичних, науково-тематичних конференцій для студентів з вивчення питань профілактичної медицини, висунення кандидатів від студентства на участь у міжрегіональних та всеукраїнських конференціях студентів і молодих вчених, підготовки учасників олімпіад з гігієни. Для формування в освітньому просторі творчого середовища, в якому розвиватимуться і задовольнятимуться освітні, соціальні й творчі потреби студентів на кафедрі працює студентський науковий гурток. Студентський науковий рух є прикладом найбільш ефективної профорієнтаційної роботи та своєрідним фундаментом для подальших успіхів у науково-дослідницькій і викладацькій діяльності. На засіданнях гуртка наступним поколінням майбутніх лікарів передаються кращі наукові традиції, погляди, методологію вчителів, активно пропонуються нові горизонти гігієнічної науки, розглядаються сучасні результати досліджень з наслідків

техногенного забруднення довкілля та його ролі у здоров'ї населення. Щорічно найкращі роботи учнів публікуються у збірниках наукових конференцій та доповідаються на засіданнях Малої академії Дніпропетровського регіону, доповідачі одержують грамоти та подяки.

Таким чином, гуманітарно-виховна робота у ДМА проводиться активно і всебічно та передбачає реалізацію системи заходів, спрямованих на виховання високорозвиненої особистості майбутнього фахівця зі сформованою культурою поведінки, творчим мисленням, відповідальністю, різнобічними інтересами та дієвою конкурентоспроможністю. Інтегративний метод виховання майбутніх лікарів, який поряд з іншими застосовується на кафедрі загальної гігієни, спрямований на цілісність і гармонійне поєднання педагогічних, професійних та суспільних вимог. Для підвищення ефективності вищої освіти в медичній академії створюються сприятливі умови для самореалізації і розвитку кожного студента, з урахуванням індивідуальних запитів та інтересів, зі стимулюванням внутрішньої потреби до формування успішної молодої людини, здатної самореалізуватися в соціумі як професіонал, громадянин, сім'янин, носій культури. Подальше удосконалення форм і методів виховної роботи по підготовки майбутніх медиків сприятиме належному формуванню особистості лікаря у світлі нових державотворчих, національно-культурних та морально-виховних перетворень.

Література:

1. Білецька Е. М. Деякі аспекти функціонування і розвитку системи навчально-виховної діяльності в сучасних ВНЗ / Е. М. Білецька, Т. А. Головкова, О. В. Антонова // Зб. матер. міжнар. наук.-практ. конф. «Виховна робота в умовах безперервної освіти». – Харків, 2009. – С.70-71.
2. Васильєва О. В. Сучасні аспекти виховної роботи з іноземними студентами у вищих медичних навчальних закладах України / О. В. Васильєва // Humanities and social sciences : problems and prospects in the

- context of globalization. Collection of Conference Papers of International Scientific-Practical Conference (28.01.2015, the United Kingdom, London). – u-conferences.org / Centre for Scientific and Practical Studies, 2015. – P. 16–20.
3. Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи: монографія / за ред. П. Ю. Сауха. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2011. – 444 с.
 4. Лобач Н. В. Сучасне інформаційно-освітнє середовище, його складові та тенденції розвитку / Н. В. Лобач, Ю. П. Ткаченко, Н. В. Тронь // Медична наука: мат. всеукр. наук.-практ. конф. – Полтава, 2010. – С. 140-141.
 5. Луговий В. І. Реалізація світового досвіду рівневої, орієнтаційної та галузевої організації вищої школи в Законі України „Про вищу освіту”: шлях до розуміння та визнання / В. І. Луговий, О. М. Слюсаренко, Ж. В. Таланова // Вища освіта України. – 2014. – № 3 (додаток 1). – С. 32-36.
 6. Оболенська Т. Нова парадигма виховної роботи в університеті / Т. Оболенська // Вища школа. – 2011. – № 12. – С. 66-73.
 7. Свінецька Н. Л. Формування професійної свідомості у майбутніх лікарів на кафедрі анатомії людини ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія» / Свінецька Н. Л., Шерстюк О. О., Цветкова Я. А., Солдатов О. К. // Актуальні проблеми сучасної медицини: Вісник ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія». – 2011. – Т.11, Вип.4. – С.178-179.
 8. Старча Т. М. Сучасні завдання вищої медичної освіти та кадрового забезпечення реформування галузі / Т. М. Старча, О. П. Волосовець, І. В. Ключенко [та ін.] // Матеріали Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю «Реалізація закону України «Про вищу освіту» у вищій медичній та фармацевтичній освіті України», 22–22 травня 2015, Тернопіль. – С. 5–7.
 9. Чухрієнко Н. Д. Освітньої-виховні проблеми в підготовці лікаря загальної практики – сімейного лікаря / Н. Д. Чухрієнко, І. В. Василевська //

Актуальні питання якості медичної освіти: зб.матеріалів XIII Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю. – Тернопіль: ТДМУ, 2016. – Т.2. – С. 330-331.

10. Шутак Л.Б. Методологічні підходи до гуманітарної підготовки майбутніх медиків/ Л.Б. Шутак, Г.В. Навчук // Буковинський медичний вісник. – Т.18, № 1 (69). – 2014. – С.198-201.